

BOŠ
BEOGRADSKA
OTVORENA
ŠKOLA

PROGOVORI O PREGOVORIMA

Beogradska otvorena škola

84/2022

Bilten o procesu pregovora
o pristupanju Srbije Evropskoj uniji

IZVEŠTAJ REPORTERA BEZ GRANICA PRITISCI, NAPADI I TUŽBE

TEMA BROJA STR. 4–6

U FOKUSU STR. 9–11

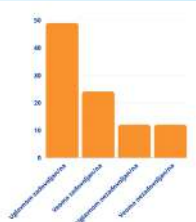
Predlog Bundestaga i moguće posledice
SANKCIJE RUSIJI ILI OPROŠTAJ OD EU

KOLUMNAMA STR. 12–13

Klackanje Srbije između Zapada i Istoka
ŠANSZA ZA KORAK KA EU

Koliko ste
zadovoljni
trenutnim
poslom?

Podaci iz Alternativnog
izveštaja o položaju i
potrebnima mladima 2021.

AKTUELNO STR. 14–15

Mladi na tržištu rada
SARADNJA SVIH KAO REŠENJE

CIVILNO DRUŠTVO ZA
UNAPREĐENJE PRISTUPANJA
SRBIJE EVROPSKOJ UNIJI

Švedska
Sverige

- 3** | **PREGLED MESECA**
- 4** | **TEMA BROJA**
Izveštaj Reportera bez granica
PRITISCI, NAPADI I TUŽBE
- 7** | **MIŠLJENJE**
Francuski predlog i njegovi odjeci
UMESTO UNIJE, MOŽE LI ZAJEDNICA?
- 9** | **U FOKUSU**
Predlog Bundestaga i moguće posledice
SANKCIJE RUSIJI ILI OPROŠTAJ OD EU
- 12** | **KOLUMNA**
Klackanje Srbije između Zapada i Istoka
ŠANSA ZA KORAK KA EU
- 14** | **AKTUELNO**
Mladi na tržištu rada
SARADNJA SVIH KAO REŠENJE
- 16** | **PREDSTAVLJAMO**
Sloboda medija u Srbiji
U VRTLOZIMA INFORMATIVNOG HAOSA

PRIJAVITE SE **OVDE** DA REDOVNO DOBIJATE MESEČNI BILTEN O PROCESU PREGOVORA SRBIJE SA EU

IMPRESUM

Izdavač: Beogradska otvorena škola (BOŠ)
Bulevar oslobođenja 177, 11000 Beograd, Srbija
www.bos.rs

Urednici: Jelena Jorgačević, Branislav Cvetković, Miljana Jovanović

Autori: Tamara Arsić, Branislav Cvetković, Ivana Janković, Ivana Kragulj, Sofija Popović, Danijela Nikolić

Lektura i korektura: Marijana Milošević

Dizajn i prelom: Damir Matić

Ova publikacija je nastala u okviru projekta „Civilno društvo za unapređenje pristupanja Srbije Evropskoj uniji” koji Beogradska otvorena škola realizuje uz podršku Švedske. Stavovi i mišljenja autora izneti u ovoj publikaciji ne predstavljaju nužno i mišljenje Beogradske otvorene škole i donatora.

4. maj

Srbija napredovala za 14 mesta po medijskim slobodama

U novom izveštaju o medijskim slobodama Reportera bez granica za 2022. godinu Srbija je napredovala za 14 mesta i sad se nalazi na 79. mestu od ukupno 180. Od zemalja u regionu ispred Srbije su Hrvatska (48), Slovenija (54), Severna Makedonija (57), Crna Gora (63), Bosna i Hercegovina (67), dok su Mađarska (84), Bugarska (91), Albanija (103) i Grčka (108) slabije ocenjeni. [Više...](#)

10. maj

Makron predlaže osnivanje Evropske političke zajednice, Šolcu ideja zanimljiva

Predsednik Francuske Emanuel Makron predložio je formiranje nove političke organizacije koja bi okupila zemlje kontinenta koje dele vrednosti EU, ali nisu njene članice. Makron je predložio stvaranje paralelnog entiteta Evropske političke zajednice, koji bi mogao da odgovara zemljama koje teže članstvu u EU ili su je napustile, kao što su Ukrajina, Gruzija i Moldavija, Zapadni Balkan, ali i Velika Britanija i Island. [Više...](#)

13. maj

Češko predsedavanje Evropskoj uniji stavlja fokus na hibridne pretnje i dezinformacije Ruski napad na Ukrajinu u prvi plan je vratio sajber bezbednost i dezinformacije kao elemente rata. Zbog toga će se češko predsedavanje Savetu Evropske unije u drugoj polovini 2022. godine fokusirati na hibridne pretnje i intenziviraće rasprave o dezinformacijama i stranom mešanju, temama predviđenim Strateškim kompasom Evropske unije. [Više...](#)

17. maj

Švedska se pridružuje Finskoj, ide u NATO

Švedska ministarka spoljnih poslova Ann Linde potpisala je zvanični zahtev za pridruženje vojnom savezu NATO, čime se pridružila Finskoj u nastojanju da postane deo Alijanse. Ulasku te dve zemlje u NATO protivi se Turska, koja im zamera što pokazuju popustljivost prema kurdskim pobunjenicima. [Više...](#)

20. maj

Mišel: Evropska geopolitička zajednica bi olakšala proces pristupanja Evropskoj uniji

Tokom svoje posete Beogradu predsednik Evropskog saveta Šarl Mišel je izjavio da bi se osnivanjem platforme pod nazivom Evropska geopolitička zajednica pomoglo i ubrzao proces pristupanja Evropskoj uniji za zemlje kandidatkinje. Platforma bi služila kao format za rešavanje izazova, pogotovo spoljnopolitičkih i geopolitičkih. [Više...](#)

Izveštaj Reportera bez granica

PRITISCI, NAPADI I TUŽBE

Srbija je ove godine problematična i našla se na „visokom” 79. mestu, čak za 14 mesta „boljem” nego prošle, kada je bila na 93. I ukoliko bismo pratili zvanične konferencije i izveštaje medija s nacionalnom frekvencijom i ako bismo samo površno čitali podatke, rekli bismo da zaista ima šta da se čestita. A naprotiv – nema mesta radosti, stanje medija u Srbiji je čak i gore. Poređenja radi, ako pričamo o ocenama, a ne pozicijama, Srbiji su Reporteri bez granica prošle godine dodelili 67,97 poena, dok je ove godine dobila 61,51 poen, dakle, skoro za 10% nižu ocenu.

Na Dan slobode medija, 3. maja, čule su se čestitke na ovdašnjim televizijama. I dok bi to u nekoj drugoj zemlji bilo sasvim prigodno i uobičajeno, u Srbiji je ta čestitka deo apsurdne igre predstavnika vlasti, dokaz njihovog bezobrazluka i cinizma. Kada god se pojavi neki od međunarodnih izveštaja koji ukazuje na ogromne propuste u poštovanju vladavine prava, ljudskih prava i, uopšte propuste u uspostavljanju demokratskog društva, srpska vladajuća politička elita se uzjoguni. Zatim pažljivo počne da bira one izjave koje bi se podvele pod pozitivnu nulu, kao i one podatke koje bi mogla da iskoristi za sopstvenu promociju. Takav, pogodan za manipulaciju, pokazao se i najskoriji izveštaj koji objavljuju Reporteri bez granica i prapratno rangiranje zemalja prema Svetskom indeksu medijskih sloboda.

Namerna zbrka

Za one koji to ne znaju, misija Reportera bez granica jeste da brane pravo svakog čoveka na pristup tačnim i pouzdanim informacijama, na osnovu kojih bi mogao da sazna ono što je od javnog interesa, da razume, formira mišljenje i preuzima akcije odnosno deluje. Na osnovu kvantitativne i kvalitativne analize različitih podataka¹ i pet evaluacionih kriterijuma, Reporteri bez granica godišnje rangiraju 180 zemalja, dajući im poene između 0 i 100. Ocena, odnosno broj poena koji zemlje dobijaju, logično nije isto što i pozicija na rang-listi. Klasifikacija na osno-vu ocene, od najbolje do najgore je: dobra, zadovoljavajuća, problematična, loša – teška situacija i veoma ozbiljna situacija.

Srbija je ove godine problematična i našla se na „visokom” 79. mestu, čak za 14 mesta „boljem” nego prošle, kada je bila na 93. I ukoliko bismo pratili zvanične konferencije i izveštaje

medija s nacionalnom frekvencijom i ako bismo samo površno čitali podatke, rekli bismo da zaista ima šta da se čestita. A naprotiv – nema mesta radosti, stanje medija u Srbiji je čak i gore. Poređenja radi, ako pričamo o ocenama, a ne pozicijama, Srbiji su Reporteri bez granica prošle godine dodelili 67,97 poena, dok je ove godine dobila 61,51 poen, dakle, skoro za 10% nižu ocenu.

Ekonomski kontekst u Srbiji ukazuje da većina medija prihoduje od reklama i netransparentnih javnih subvencija, dok vlasti kontrolišu pristup i jednom i drugom. Naravno, malo je reći da je ceo proces veoma pristrasan.

Kada je reč o pomenutim evaluacionim kriterijumima, situacija je sledeća:

- **Medijski pejzaž** čini preko 2.500 registrovanih medija i vrlo je heterogen. Ipak, izdvajaju se RTS, medij s nacionalnom frekvencijom i N1, nezavisni medij, kao i nekoliko tabloida. Reporteri bez granica u ovom segmentu ukazuju na slabu vidljivost kvalitetnog istraživačkog sadržaja, koji uglavnom ostaje rezervisan za publiku u onlajn-sferi.
- **Politički kontekst** - ocenjen je kao visoko polarizovan. Uz to, novinari su redovno izloženi političkim napadima od strane predstavnika vlasti. Takav odnos prema novinarima se čak i podstiče na nekim televizijama s nacionalnom frekvencijom, a primetno je odsustvo reakcije političara, institucija, čak i Regulatornog tela za elektronske medije (REM). Osim toga, ukazuje se i na

¹ <https://rsf.org/en/index-methodologie-2022>

Izvor: europeanwesternbalkans.com

nemogućnost kritički nastrojenih novinara da dođu do informacija ili kontakta s vladajućom elitom.

- Analiza **zakonodavnog okvira** pokazuje da Srbija ima jedan od najnaprednijih zakona koji reguliše oblast medija, praćen čak i Ustavom koji garantuje slobodu izražavanja. Ni prvi ni poslednji zakonski okvir u Srbiji koji je dobar, ali se neadekvatno ili uopšte ne primenjuje. A tome u prilog govori i elaboracija ovog kriterijuma, u kojoj se navodi da novinari rade u restriktivnom, autocenzurišućem okruženju, kao i da pravosuđe još uvek nije dokazalo svoju nezavisnost niti delotvornost. Nefunkcionalnost pravosudnog sistema ogleda se, recimo, u neadekvatnom rešavanju SLAPP tužbi² i selektivnoj primeni propisa, ali i nerešavanju slučajeva napada na novinare. Recimo, ilustrativan je slučaj novinara Milana Jovanovića kome je 2018. godine zapaljena kuća. Nakon što je Apelacioni sud ukinuo osuđujuću presudu, već dva puta dolazi do odlaganja početka ponovljenog suđenja.
- **Ekonomski kontekst** ukazuje na to da većina medija prihoduje od reklama i netransparentnih javnih subvencija, dok vlasti kontrolišu pristup i jednom i drugom. Naravno, malo je reći da je ceo proces veoma pristrasan. Recimo, iako ne doprinosi javnom interesu, uočljiv je trend finansiranja provladinih medija i na lokalnom i na nacionalnom

nivou, kao i onih medija čiji su vlasnici bliski vlasti.³ A za dominaciju na tržištu, Reporteri bez granica prepoznaju da se u Srbiji bore državni Telekom Srbija i privatna kompanija SBB.

- Kada je u pitanju **socio-ekonomski kontekst**, prepoznato je da su novinarke i dalje na meti, što zbog izveštavanja, što zbog pola. **Novinarke protiv nasilja** ukazuju na veću prisutnost nasilja nad novinarkama koje se manifestuje i kroz mizogine i seksualne napade, ali i pret-nje upućene ne samo njima već i njihovim porodicama. Najskoriji primer je slučaj novinarkes Isidore Kovačević, urednice Podrinskih, koja je dobila pretnje nakon što je uz određeni komentar objavila fotografiju pripadnika vladajuće stranke na svojim društvenim mrežama. Osim toga, iz perspektive srpske krajnje desnice problematično je i bilo kakvo afirmativno izveštavanje o migrantima.
- I poslednji, ne i manje važan kriterijum, jeste **bezbednost novinara**, jer se prepoznaju napori da se ona unapredi kroz radne grupe i uvođenje SOS linije za medije. Takođe, manji je broj fizičkih napada na novinare. Ipak, sve dok je politički kontekst ovakav, mnogo će još vode proteći Dunavom pre nego što se novinari u Srbiji budu osećali bezbedno. Nije zgoreg podsetiti se, recimo, „filmskog ostvarenja" emitovanog početkom ove godine na televiziji s nacionalnom frekvencijom, koje je pozivalo na linč

² Strategic Lawsuit Against Public Participation – strateške tužbe protiv učešća javnosti

³ <https://birnsrbija.rs/javno-o-javnim-konkursima/>

nezavisnih novinara, između ostalog karakterišući ih kao potencijalne ubice aktuelnog predsednika.

Nakon što su se završili ovogodišnji izbori u Srbiji, a simbolično na godišnjicu ubistva novinara Slavka Ćuruvije, Reporteri bez granica su dali **deset preporuka** budućim zvaničnicima u cilju jačanja slobode medija i pouzdanosti informacija kroz političke odbrane slobode medija i prava na informisanje, pravosuđe koji štiti novinare i uspostavljanje regulatornog okvira koji promoviše nezavisnost medija.

Reporteri bez granica ukazuju na pad slobode medija na svetskom nivou, a uzrok vide u neregulisanom informativnom prostoru, koji podstiče proizvodnju lažnih vesti i propagande. Među ostalim fenomenima koji negativno utiču na slobode medija su produbljene podele u društvima, potiskivanje i ukidanje nezavisnih medija u nekim od zemalja, kao i kontrola emitovanja i vraćanje u državni posed privatnih medija.

Pad – svetski, a naš

Kada je reč o drugim zemljama na Zapadnom Balkanu, slično je kao i u Srbiji – učinjen je prividan napredak ako se gleda rang-lista, dok su ocene ili slične ili gore nego prošlogodišnje. Najbolje je rangirana Severna Makedonija, koja se našla na 57. mestu, dok je od Srbije jedino gora, ujedno i najgore rangirana zemlja Zapadnog Balkana, Albanija na 103. mestu.

Ipak, situacija nije loša samo u Srbiji i okruženju (a budite sigurni da ćete tu informaciju čuti i na raznim konferencijama naših zvaničnika). Reporteri bez granica ukazuju na pad slobode medija na svetskom nivou, a uzrok vide u neregulisanom informativnom prostoru, koji podstiče proizvodnju lažnih vesti i propagande. Među ostalim fenomenima koji negativno utiču na slobode medija su produbljene podele u društvima, potiskivanje i ukidanje nezavisnih medija u nekim od zemalja, kao i kontrola emitovanja i vraćanje u državni posed privatnih medija. Osim toga, izražena je bojazan od tzv. *spill over* efekta sukoba u Ukrajini, odnosno, prepoznato je ponavljanje modela ruske kontrole medija, koji podrazumeva zabranu rada svih nezavisnih medija ili njihovo enzurisanje.

Iako situaciju kod nas značajno otežava stanje u svetu i potpuno neregulisan onlajn-prostor (te da kažemo da za neke aspekte imamo razumevanja), veliku odgovornost za ovakvo stanje medija u Srbiji snosi vladajuća stranka koja sistemski i na dnevnom nivou, ne samo da ne podržava nezavisno i kritičko novinarstvo, već i kritički nastrojene novinare napada kao strane plaćenike. I na takvim se osnovama godinama kreira javno mnjenje. Teško je, otuda, nadati se da će skoro doći do bilo kakvog napretka.

*Tamara Arsić
Beogradska otvorena škola*

Francuski predlog i njegovi odjeci

UMESTO UNIJE, MOŽE LI ZAJEDNICA?

▶ **Šta bi realizacija ove ideje trebalo da znači? Je li ovo opipavanje terena, ne bi li se utvrdilo ko je i dalje zagrižen za članstvo u EU pa je spreman i na neki privremeni (da li će biti privremeni, nikad se ne zna) supstitut članstva? Je li ovo prostor za reintegraciju Britanije i Islanda, radi umrežavanja kandidata i aspiranata za članstvo? Ili je to deo ideje da se odvrati ubrzana integracija Ukrajine, a ponudi nešto zauzvrat?**

Na dan kada su pravoslavni žitelji Zapadnog Balkana proslavljali najvažniji hrišćanski praznik, u najvećoj državi Zapadne Evrope, Francuskoj, smenjivali su se strepnja, razočaranje jednih i slavlje drugih – 24. aprila održao se drugi krug predsedničkih izbora u toj zemlji. Marin le Pen je izgubila, Emanuel Makron je obnovio svoj predsednički mandat. Još pet godina biće na čelu Francuske i samim tim biće centralna politička figura Evropske unije. Vreme je krize, te nije trenutak za promene. Efekat *rally around the flag*, koji kaže da se glasači okupljaju oko aktuelnog državnog vođstva u periodima većih turbulencija, umnogome je doprineo da Makron dobije svoj drugi orden Legije časti. Ovo priznanje se, naime, dodeljuje svakom francuskom predsedniku prilikom inauguracije. Makron ga je, u nešto skromnijoj ceremoniji nego prošlog puta, dobio 7. maja.

////////////////////////////////////
Pored odobravanja Italije – mnogi ideju pripisuju upravo italijanskom ministru spoljnih poslova, i nedefinisane nemačke podrške, uz Šulcovu „veoma zanimljiva zamisao s obzirom na velike izazove”, reakcije drugih zemalja su bile uzdržane ili negativne, poput litvanske.
 //////////////////////////////////////

A 9. maja žitelji Zapadnog Balkana i Zapadne Evrope svih veroispovesti slavili su Dan pobede i Dan Evrope. Tom zгодom je, pobedom ponet, Emanuel Makron posetio svog partnera, nemačkog kancelara Olafa Šolca u Berlinu, kako

Izvor: euractiv.rs

bi ukazao na „snagu francusko-nemačkog partnerstva”. Prethodno je iz Strazbura uputio nekoliko poruka Evropi.

Novi prostor u ponudi

Umesto, možda očekivanih, poruka tipa „izvolite u Evropu”, Makron je izneo ideju o „Evropskoj političkoj zajednici”, koja bi bila novi oblik saradnje sa „zemljama koje teže članstvu u EU ili su je napustile”, (čitajte: Ukrajina, Moldavija, Gruzija, Velika Britanija, Island, nije najjasnije da li se odnosi i na Zapadni Balkan), a „ta nova evropska organizacija dozvolila bi demokratskim evropskim nacijama koje su privržene našim (evropskim, prim. aut.) osnovnim vrednostima da nađu novi prostor za političku saradnju, bezbednost, energetske saradnju, transport, investicije, infrastrukturu, kretanje ljudi”.

Na tu su poruku stigle (ne)očekivane reakcije. Pored odobravanja Italije – mnogi ideju pripisuju upravo italijanskom ministru spoljnih poslova, i nedefinisane nemačke podrške, uz Šulcova „veoma zanimljiva zamisao s obzirom na velike izazove”, reakcije drugih zemalja su bile uzdržane ili negativne, poput litvanske.

Ako se ideja obistini i za one za koje se obistini, biće to model privilegovanog partnerstva koji bi kandidate, potencijalne kandidate i aspirante sveo na poziciju Turske u evropskim integracijama i verovatno ne bi vodio ka članstvu. Ukoliko se ne obistini, trebalo bi se setiti i podsećati reči šefa Delegacije Evropske unije u Srbiji Emanuela Žiofrea koji veli: „Nema prečica za članstvo u Uniji”.

Šta bi realizacija ove ideje trebalo da znači? Je li ovo opipavanje terena, ne bi li se utvrdilo ko je i dalje zagrižen za članstvo u Uniji pa je spreman i na neki privremeni (da li će biti privremeni, nikad se ne zna) supstitut članstva u vidu Evropske političke zajednice? Je li ovo prostor za reintegraciju Britanije i Islanda, radi umrežavanja kandidata i aspiranata za članstvo? Ili je to deo ideje da se odvratu ubrzana integracija Ukrajine, a ponudi nešto zauzvrat? A možda Makron, sad već iskusan, ima ideju da u ovim neizvesnim trenucima pokuša da replicira strategiju unutrašnje politike Francuske, pandan ideji *rally around the flag*, odnosno rally around the Europe/Brussels radi smanjenja drugih (čitajte: ruskih) uticaja. Možda.

Da ne bi, makar u Srbiji u kojoj je prema neviđenim¹ istraživanjima podrška Uniji na „istorijskom” minimumu, ovo zvučalo kako

¹ Prema istraživanju agencije Ipsos Strategic Marketing srpsko javno mnjenje je prvi put većinski protiv ulaska u Evropsku uniju. Rezultati istraživanja su preneti na portalu *Blica*, a odatle deljeni dalje u medijima. Do samog istraživanja nismo mogli doći do momenta pisanja ovog teksta (13. 5. 2022).

verovatno i zvuči – kao odvracanje i usporavanje. Da skorijeg učlanjenja neće biti pobrinuo se Manuel Saracin, specijalni izaslanik nemačke Vlade za Zapadni Balkan. On je, dan posle praznika, sleteo u Beograd s porukom da Nemačka podržava punopravno članstvo Srbije i Zapadnog Balkana u Evropskoj uniji, da pozdravlja srpske reformske napore itd.

Prečice i stranputice

I šta će na kraju ostati od ove ideje? Ako se obistini i za one za koje se obistini, biće to model privilegovanog partnerstva koji bi kandidate, potencijalne kandidate i aspirante sveo na poziciju Turske u evropskim integracijama i verovatno ne bi vodio ka članstvu. Ukoliko se ne obistini, trebalo bi se setiti i podsećati reči šefa Delegacije Evropske unije u Srbiji Emanuela Žiofrea koji veli: „Nema prečica za članstvo u Uniji”.

Da ne bi, makar u Srbiji u kojoj je prema neviđenim istraživanjima podrška Uniji na „istorijskom” minimumu, ovo zvučalo kako verovatno i zvuči – kao odvracanje i usporavanje. Da skorijeg učlanjenja neće biti pobrinuo se Manuel Saracin, specijalni izaslanik nemačke Vlade za Zapadni Balkan. On je, dan posle praznika, sleteo u Beograd s porukom da Nemačka podržava punopravno članstvo Srbije i Zapadnog Balkana u Evropskoj uniji, da pozdravlja srpske reformske napore itd.

Francuska ima vremena do juna da iskoristi svoju poziciju predsedavajuće Savetu Evropske unije da ideju razradi, formuliše i da dokument plasira državama članicama, kandidatima i aspirantima na razmatranje. Vrlo verovatno će dešavanja u Ukrajini oblikovati, ubrzati ili usporiti razradu ideje, a možda će ona biti zanemarena i ugušena drugim idejama, predlozima i rešenjima.

Bilo kako bilo, prosto je neverovatno kako jedna ideja, rečenica, predlog koja dolazi iz pozicije zvaničnika, moćnika, činovnika s vrha može da uzdrma, zabrine i podeli mišljenja, te postane predmet rasprave, analiza, komentara, privuče pažnju medija, zainteresovanih i nezainteresovanih građana, drugih zvaničnika i sl. Zato, imajmo na umu da ideja bez plana, dokumenta i forme, ostaje samo alatka moćnih koja služi najpre za opipavanje pulsa.

Branislav Cvetković
Beogradska otvorena škola

Predlog Bundestaga i moguće posledice

SANKCIJE RUSIJI ILI OPROŠTAJ OD EU

Nemačka, kao najveći davalac neto sredstava u odnosu na EU, očekivano neće želiti da novac svojih poreskih obveznika posredno bude usmeren prema državama koje imaju suprotne spoljnopolitičke pozicije. Stoga bi Rezoluciju nemačkog parlamenta trebalo posmatrati kao upozorenje. Međutim, ne radi se samo o ekonomskim gubicima već i o potencijalno veoma lošoj političkoj poruci koju bi Srbija poslala svetu.

Dok zvanični Beograd poručuje da evropske integracije niko ne može zaustaviti samo zato što se Srbija nije pridružila sankcijama Evropske unije Rusiji, u pojedinim državama članicama tolerancija prema poziciji Srbije sve je manja. Nemački Bundestag je početkom maja predložio da se državama kandidatima koje odbijaju da uvedu sankcije Rusiji oteža pristup fondovima Evropske unije. Naime, u dokumentu „Obrana mira i slobode u Evropi – sveobuhvatna podrška Ukrajini” Bundestag je dao smernice Vladi Nemačke za vođenje spoljne politike i pozicije unutar EU kada su u pitanju najnovija dešavanja u Ukrajini. Iako se Srbija ne navodi poimence, jedino će zvanični Beograd morati da brine brigu o fondovima EU, jer je Srbija jedina država kandidat sa Zapadnog Balkana koja se nije uskladila sa sankcijama Rusiji.

Sagovornici *European Western Balkans* navode da je politički sistem Nemačke takav da je mandat koji Parlament da Vladi imperativan, te da će se Vlada u velikoj meri oslanjati na tačke iz dokumenta koji je predložio Bundestag.

Programski direktor organizacije „Novi treći put” Dimitrije Milić objašnjava da Bundestag ima važno mesto u kreiranju spoljne politike unutar nemačkog političkog sistema, kao i da se u slučaju ove rezolucije radi o značajnom političkom potezu, jer su dokument podržale sve proevropske partije u Nemačkoj, i vladajuće i opozicione. Drugim rečima, o ovom konkretnom pitanju postoji jasan konsenzus političkog establišmenta za preporučeno spoljnopolitičko delovanje. Tako nije bilo u prethodnim nedeljama, jer su se nemačke partije

Izvor: europeanwesternbalkans.rs

sršano raspravljale oko delovanja povodom rata u Ukrajini, objašnjava Milić za EWB.

Vladimir Međak, potpredsednik Evropskog pokreta u Srbiji (EPuS), kaže za EWB da ovaj zaključak daje imperativan mandat Vladi Nemačke za pregovore na nivou Evropske unije, dodajući da je ovakav stav proistekao iz stavova nemačkih vodećih partija: „Za ovu rezoluciju glasali su poslanici vladajuće većine, ali i opozicija, izuzev ekstremne levice i desnice. To je generalno stav nemačkih vodećih partija i onih koje čine nemačku Vladu. Ne treba očekivati da će onda Vlada ići protiv stavova svojih poslanika.”

UTICAJ BUNDESTAGA NA EU

Da odluke nemačkog Bundestaga mogu da odrede i politiku prema državama Zapadnog Balkana na nivou Evropske unije pokazuje i primer otvaranja pregovora sa Albanijom. Naime, 2019. godine, iako su evropske institucije preporučile da je Albanija spremna za otvaranje pristupnih pregovora, parlament Nemačke imao je drugačiji stav. Bundestag je tada od Vlade Nemačke zahtevao da na nivou EU izdejstvuje dodatnih devet uslova, koji su se ticali izbornih i ustavnih reformi u oblasti pravosuđa, pre kojih Albanija ne može da otvori pregovore o pristupanju. Stav Bundestaga značajno je uticao i zvanični stav EU, koji je formulisan u zaključcima Saveta EU 2020. godine, a u kojima su Albaniji po-stavljeni slični kriterijumi kao i u Rezoluciji nemačkog parlamenta.

Jasna politička poruka Srbiji

Nakon sastanka s nemačkim kancelarom Olafom Šolcom prošle nedelje, predsednik Srbije Aleksandar Vučić rekao je da je Srbija dobro razumela zahteve Nemačke o sankcijama Rusiji.

„Šolc je bio vrlo jasan i na snažan način je ponovio stavove i zahteve Nemačke. Srbija ima drugačiji odnos i po pitanju Kosova i zato mi imamo mnogo drugih problema. Bili smo pod sankcijama čitavu deceniju i zato imamo drugačiji sentiment prema sankcijama, ali je Srbija dobro razumela poruku Nemačke i svih ostalih”, rekao je Vučić.

Govoreći o rezoluciji nemačkog Bundestaga, koja će biti vodilja za vođenje spoljne politike Nemačke i prema državama kandidatima, Dimitrije Milić ocenjuje da su minimalna očekivanja Nemačke da Rusija ne izbegava sankcije preko država

kandidata, ali i da se države kandidati usklade sa spoljnom i bezbednosnom politikom EU.

„S obzirom na to da je Nemačka zbog rata u Ukrajini morala sama da napravi velike žrtve i preko noći značajno promeni svoju spoljnu, energetska, odbrambenu i bezbednosnu politiku, imaće manje razumevanja za kandidate koji nisu spremni na dosta manje promene”, kaže Milić.

Prema njegovim rečima, Nemačka je najveći davalac neto sredstava u odnosu na EU, pa očekivano neće želeći da no-vac svojih poreskih obveznika posredno bude usmeren prema državama koje imaju suprotne spoljopolitičke pozicije. On dodaje i da bi ovu rezoluciju stoga trebalo posmatrati kao upozorenje.

Vladimir Međak podseća da fondovi jesu veliki i da nisu zanemarljivi, jer Srbija iz njih dobija 200 do 250 miliona evra godišnje. On, međutim, ima stav da to nije presudno za srpsku ekonomiju koja neće zbog uskraćivanja ovih sredstava, ukoliko do toga dođe, propasti, ali naglašava da se radi o veoma lošoj političkoj poruci.

„To bi značilo slanje Srbije na klupu za rezervne igrače i stopiranje bilo kakvog integrativnog procesa do daljeg. A onda bi vraćanje u taj proces verovatno bilo mnogo skuplje nego da se sada priključimo sankcijama Evrope Rusiji”, kaže Međak.

„Rezolucija Bundestaga je nama udarila blokadu na početku pregovora 2014. godine. U zajedničkoj poziciji Evropske unije pisalo je da će poglavlja 23 i 24 biti otvorena među prvima, a nemački Bundestag je 'zakucuo' da oni moraju da budu otvoreni prvi [...] Tako su prva poglavlja bila otvorena tek u julu 2016. godine”, naglašava Vladimir Međak. On upozorava da bi vlasti u Beogradu trebalo da učine sve kako se taj scenario ne bi ponovio.

On smatra da ta politička poruka prevedeno znači da bi Srbija bila skinuta s liste država koje mogu da pretenduju na članstvo u EU na duže vreme, dodajući da postoje dve opcije da se ova situacija izbegne.

„Ili će doći do promene trenutne politike Srbije prema sankcijama ili promene vlasti koja takvu politiku donosi. I to su dve opcije kako vi možete da se skinete s jedne takve liste država kojima bi de facto bili zamrznuti fondovi”, kaže Međak.

Evropska unija najveći je donator u Srbiji. U proteklih 18 godina poreski obveznici država članica EU donirali su preko 3,6 milijarde bespovratnih sredstava u različitim oblastima. Zahvaljujući IPA fondovima, država Srbija i njene institucije svake godine dobiju otprilike 200 miliona evra, što Srbiju svrstava u najvećeg primaoca sredstava EU u regionu.

////////////////////////////////////
Govoreći o rezoluciji nemačkog Bundestaga, koja će biti vodilja za vođenje spoljne politike Nemačke i prema državama kandidatama, Dimitrije Milić ocenjuje da su minimalna očekivanja Nemačke da Rusija ne izbegava sankcije preko država kandidata, ali i da se države kandidati usklade sa spoljnom i bezbednosnom politikom EU.
////////////////////////////////////

Uloga Bundestaga u procesu pristupanja

Nemački parlament jedan je od najmoćnijih nacionalnih parlamenata u Evropskoj uniji i dosad je već nekoliko puta značajno uticao na tokove i tempo evropskih integracija Srbije, ali i ostatka Zapadnog Balkana.

Najpre je poslanički klub tada vladajuće partije Angele Merkel CDU/CSU 2012. godine dao eksplicitnu listu uslova za nastavak evropskih integracija, a koji se ticao dijaloga Beograda i Prištine i rasformiranja paralelnih struktura na Severu Kosova. Te zahteve morale su da ispune vlasti u Srbiji kako bi se napravio formalni pomak i potpisao Briselski sporazum. Nakon toga, 2013. godine zahtevi CDU postali su zvanični deo Rezolucije Bundestaga sa sedam zahteva koji bi doveli do početka pregovaračkog procesa i otvaranja prvih poglavlja.

Vladimir Međak podseća da je tadašnji zaključak Bundestaga stopirao otvaranje prvih poglavlja čak za dve godine, jer je nemački parlament insistirao da poglavlja 23 i 24, koja se tiču vladavine prava, budu prva otvorena.

„Rezolucija Bundestaga je nama udarila blokadu na početku pregovora 2014. godine. U zajedničkoj poziciji Evropske unije pisalo je da će poglavlja 23 i 24 biti otvorena među prvima, a nemački Bundestag je zakucao da oni moraju biti otvoreni prvi, što je prilično velika razlika. Tako da su prva poglavlja bila otvorena tek u julu 2016. godine”, naglašava Međak. On upozorava da bi vlasti u Beogradu trebalo da učine sve kako se taj scenario ne bi ponovio, jer bi u tom slučaju Srbija otišla na „potpuno pogrešan kolosek” kada je u pitanju proces evropskih integracija.

„Mi smo u pozitivnoj spirali i pozitivnom kretanju dokle god smo u procesu pristupanja. Jednog momenta kada izađemo iz procesa pristupanja, a uskraćivanje fondova bi de facto to značilo, mi ulazimo u negativnu spiralu. To pretilo da proces vrati 20 godina unazad. Tako da bi upozorenje Bundestaga vlasti u Beogradu trebalo ozbiljno da shvate”, zaključuje Međak.

*Sofija Popović
European Western Balkans*

Klackanje Srbije između Zapada i Istoka

ŠANSA ZA KORAK KA EU

Uprkos potezima koji nedvosmisleno osuđuju napad na Ukrajinu, činjenica da se Srbija nije pridružila državama koje su uvele sankcije Rusiji stavila ju je u krajnje nepovoljnu poziciju [...] Na političkim odlučiocima u Srbiji je da preračunaju sve gubitke i koristi obe opcije – uvesti sankcije ili ne.

Već od samog početka ruskog napada na Ukrajinu, 24. februara ove godine, te uvođenja prvih sankcija Rusiji, počelo je intenzivnije da se govori da Srbija ne može sedeti na dvema stolicama. Blago uveravanje i diplomatski podsticaji koji su nam stizali sa Zapada proteklih nedelja su se pretvorili u tradicionalno: ili ste s nama ili ste protiv nas.

Dan nakon početka rata, **Savet za nacionalnu bezbednost Republike Srbije doneo je zaključak** u kom je, između ostalog, navedeno da „Republika Srbija pruža punu i principijelnu podršku poštovanju načela teritorijalnog integriteta Ukrajine”. Nedugo zatim, Srbija je glasala za suspenziju Rusije iz Saveta Ujedinjenih nacija za ljudska prava. Međutim, uprkos potezima koji nedvosmisleno osuđuju napad na Ukrajinu, činjenica da se Srbija nije pridružila državama koje su uvele sankcije Rusiji stavila ju je u krajnje nepovoljnu poziciju – između Rusije, neretko u srpskoj javnosti posmatrane kao najvećeg prijatelja Srbije, i članstva u Evropskoj uniji.

Nedavne posete američkih delegacija i nemačke ministarke odbrane, kao i odlazak predsednika Srbije Aleksandra Vučića u Berlin, zatim i u Brisel, svedoče o pomenutoj politici pritiska. Vrlo jasna poruka svakog sastanka bila je da politika Srbije mora da se uskladi sa spoljnom, bezbednosnom i odbrambenom politikom Evropske unije. Ugovorom iz Mاستrihta, kojim je osnovana EU, njene politike su podeljene na tzv. tri stuba. Upravo zajednička spoljna i bezbednosna politika EU jeste drugi stub, a inače dodatno ojačana i Ugovorom iz Lisabona.

Jasno da jasnije ne može

Dosad je glavna prepreka neusklađivanju Srbije sa ovim delom politike EU bilo nerešeno pitanje statusa Kosova i Metohije. Gledanje u Rusiju kao zaštitnicu srpskih interesa pri Savetu bezbednosti Ujedinjenih nacija bio je jedan od razloga za

neuvođenje predašnjih sankcija ovoj zemlji. Ni sada situacija nije mnogo drugačija. Međutim, nakon Putinovog pozivanja na presudu Međunarodnog suda pravde o proglašenja nezavisnosti Kosova i Metohije, stiče se utisak da se vladajuća politička elita u Srbiji sve više okreće Evropi i postavlja se pitanje da li je igranje na rusku kartu bilo greška?

Već od samog početka ruskog napada na Ukrajinu, 24. februara ove godine, te uvođenja prvih sankcija Rusiji, počelo je intenzivnije da se govori da Srbija ne može sedeti na dvema stolicama. Blago uveravanje i diplomatski podsticaji koji su nam stizali sa Zapada proteklih nedelja su se pretvorili u tradicionalno: ili ste s nama ili ste protiv nas.

Nedavno je američki ambasador u Beogradu **Kristofer Hil izjavio** da Sjedinjene Države i EU očekuju da se Srbija priključi sankcijama Rusiji, te da Srbija treba „ponovo da razmisli” ukoliko smatra da će joj Rusija pomoći u rešavanju kosovsko-metohijskog pitanja. Troje američkih senatora, kao i pomoćnica američkog državnog sekretara Karen Donfrid imali su istu poruku – Srbija treba da uvede sankcije Rusiji i uskladi svoju spoljnu i bezbednosnu politiku s politikom Evropske unije. Slične izjave usledile su i od nemačkog kancelara Olafa Šolca, kao i od nemačke ministarke odbrane Kristine Lambrecht i ministarke spoljnih poslova Nemačke Analene Berбок.

Međutim, postavlja se pitanje: šta bi se desilo da Srbija to ipak ne učini? Kakve su posledice oglašavanja o jasne i direktne izjave zapadnih zvaničnika?

Izvor: europeanwesternbalkans.com

Tamni vilajet (ne)uvođenja sankcija

S jedne strane, posledice bi bile ekonomske. Ograničenje ili prekid snabdevanja naftom koja dolazi preko Hrvatske, povlačenje ili pozivanje na povlačenje kompanija koje su planirale investicije u Srbiji – to su samo neki od primera potencijalnog nanošenja ozbiljne finansijske štete Srbiji, a s obzirom na činjenicu direktne povezanosti Srbije sa Evropskom unijom i zemljama regiona.

S druge strane, ne mogu se ignorisati ni političke posledice. Gledanje na Srbiju kao na tzv. produženu ruku ruskog uticaja

Gledanje na Srbiju kao na tzv. produženu ruku ruskog uticaja na Balkanu nikako ne bi bilo korisno ni za put Srbije ka EU, što je označeno kao srpski spoljnopolitički cilj, ali ni za Srbe u regionu, naročito na KiM i Republici Srpskoj. Treba imati u vidu i da potencijalno može doći do zamrzavanja pregovora.

na Balkanu nikako ne bi bilo korisno ni za put Srbije ka EU, što je označeno kao srpski spoljnopolitički cilj, ali ni za Srbe u regionu, naročito na KiM i Republici Srpskoj. Treba imati u vidu i da potencijalno može doći do zamrzavanja pregovora.

Naravno, postoje i posledice ukoliko bi sankcije bile uvedene. Političke posledice bi se odnosile upravo na kosovsko-metohijsko pitanje i ruski veto u Savetu bezbednosti UN. Uprkos tome što je ovo argument koji najčešće možemo čuti, nesumnjivo je da bi najveća posledica od uvođenja sankcija Rusiji bio

drastični porast cene gasa, a treba imati u vidu da Srbija **preko 80%** ovog energenta uvozi iz Ruske Federacije.

Da li je članstvo cilj?

Ipak, ukoliko Srbija zaista teži da postane članica EU, onda je ovo šansa da se tom cilju makar približi. Novi impuls dao je donekle i **francuski predsednik Emanuel Makron koji je nedavno izjavio** da je „lestvica kada su u pitanju integracije postavljena vrlo visoko”, te da pojedine države neće biti integrisane narednih godina ili čak decenija. Zbog toga je predložio formiranje Evropske političke zajednice koja bi trebalo da omogući da se poveća saradnja EU i drugih evropskih država koje nisu članice EU, a nastoje da postanu.

Na političkim odlučiocima u Srbiji je da preračunaju gubitke i koristi ovih dveju opcija – uvesti sankcije ili ne. Predugi period pregovaranja i odlaganje prijema u EU do daleke budućnosti, kao i ukazivanje na mogućnost *ad hoc* prilagođavanja pravila kroz **ideju da se Ukrajina „primi preko reda”** demotivisali su i donekle razočarali građane Srbije. Njihova podrška pridruživanju Evropskoj uniji je u padu, što će donosioci odluka nesumnjivo imati u vidu prilikom opredeljivanja – za sankcije Rusiji ili protiv njih. Međutim, ukoliko članstvo u EU jeste cilj Srbije, nikako ne treba zanemariti zajedničku, usaglašenu i naročito intenziviranu retoriku koja dolazi iz Vašingtona i Berlina.

*Ivana Janković
Centar za društveni dijalog i regionalne inicijative*

Mladi na tržištu rada

MLADI NA TRŽIŠTU RADA

Nije neobično da se ljudi raduju Prvom maju, najpre zbog toga jer se Praznik rada proslavlja neradno. Ipak, o čemu bi zaista trebalo da mislimo i razgovaramo kada se radi o Prvom maju, koji je i počeo da se obeležava kako bi se odala počast borbi i dostignućima radničkih pokreta? Jedna od važnih tema i najvećih problema s kojim se u Srbiji suočavamo svakako jeste nezaposlenost mladih.

Čak 115.000 mladih je, prema evidenciji Nacionalne službe za zapošljavanje, nezaposleno, što je u procentima 21% od ukupnog broja nezaposlenih ljudi u našoj zemlji. Ovaj problem zahteva dugoročno, održivo rešenje, a za njegovo postizanje je potrebno mnogo vremena, truda, rada, kao i ulaganja. Jedan od potencijalnih načina za njegovo ublažavanje je uvođenje programa Garancija za mlade u našoj zemlji.

Garancije za mlade su program koji postoji i sprovodi se na nivou zemalja članica Evropske unije. *Youth Guarantee* su politička obaveza koju sve vlade država članice preuzimaju na sebe, obavezujući se da svim mladim ljudima obezbede kvalitetnu ponudu za:

- zapošljavanje;
- nastavak obrazovanja;
- praksu ili
- obuku.

Funkcionisanje Garancija za mlade podrazumeva da svaka članica EU ima obavezu da uspostavi šemu koja podrazumeva saradnju različitih aktera: od poslodavaca i predstavnika biznis sektora, preko nacionalnih službi za zapošljavanje, do omladinskih organizacija civilnog društva – jer je jedino kroz njihovu saradnju moguće da program Garancija funkcioniše na najbolji mogući način i, što je još važnije, da daje rezultate. Nakon nekoliko godina primene Garancija u Evropskoj uniji, istraživanja su pokazala da je stopa nezaposlenosti mladih 2020. godine, pre izbivanja pandemije, bila smanjena na 14,9%, što je rekordno niska stopa na nivou Evropske unije.

Program Garancija za mlade je primer intervencije u okviru koje se mladima koji su neaktivni i nezaposleni pristupa kroz saradnju različitih sektora i socijalnih partnera, uključujući i

organizacije civilnog društva – kako bi se postigao cilj održive integracije mladih na tržište rada.

Zbog statusa kandidata za članstvo u Evropskoj uniji, naša Vlada bi trebalo da radi na unapređenju i usklađivanju politika, pogotovo onih socijalnih, po uzoru na članice Evropske unije i da prati korake kojima su članice EU već išle. Kao što je nezaposlenost mladih predstavljala veliki problem za zemlje članice EU, isto tako je ona veliki problem i za region Zapadnog Balkana.

Poražavajuće je to što mladi smatraju da su za dobijanje posla najvažnija lična i porodična poznanstva i kontakti, članstvo i aktivizam u političkoj partiji, a tek onda adekvatno formalno ili neformalno obrazovanje.

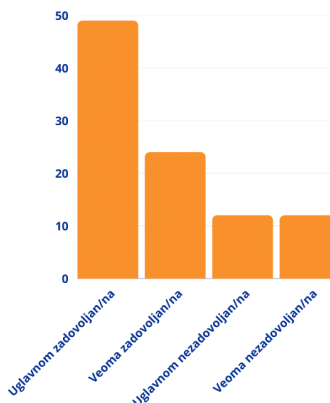
Krovna organizacija mladih Srbije **učestvuje u procesu implementacije Garancija za mlade** kroz učešće u Koordinacionom telu za izradu i praćenje sprovođenja Plana implementacije Garancije za mlade i učešća u Stručnoj grupi Koordinacionog tela.

Glas mladih koji su zaposleni

Kada govorimo o mladima na tržištu rada, važno je takođe i kakva su razmišljanja, položaj i potrebe onih mladih koji su zaposleni. Pre svega – da li su zadovoljni uslovima rada, radnim vremenom i platom.

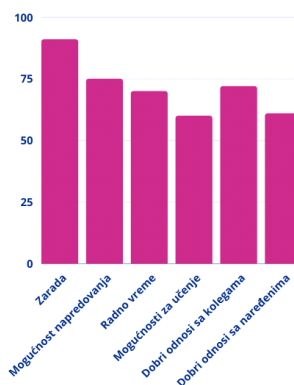
Ova pitanja smo istraživali u upitniku za potrebe **Alternativnog izveštaja o položaju i potrebama mladih 2021.**

Koliko ste zadovoljni trenutnim poslom?

Podaci iz Alternativnog izveštaja o položaju i potrebama mladih 2021.

Šta je važno kod zaposlenja?

Podaci iz Alternativnog izveštaja o položaju i potrebama mladih 2021.

Izvor: Krovna organizacija mladih Srbije

OSIM OBAVEZA, TU SU I PRAVA

Da prevedemo priču na praktičan deo – kada bi tvoja radna prava bila kršena, da li bi znao/znala šta to podrazumeva?

Radna prava se odnose na pravne norme koje uređuju odnos zaposlenih i poslodavaca. Najvažniji zakon iz ove oblasti je Zakon o radu, koji određuje minimum prava koji je radniku/radnici zagarantovan. Taj minimum prava se odnosi na to da je poslodavac dužan da isplati zaradu, obezbedi uslove rada koji su u skladu sa zaštitom života i zdravlja na radu, da zaposlenom obezbedi da obavlja poslove koji su utvrđeni ugovorom o radu. Takođe, kada govorimo o radnim pravima, ne možemo da ne pomenemo da se u dostojanstven rad ubraja maksimalno osmočasovno radno vreme, bezbedni uslovi za rad, obavljanje poslova u okvirima koji su određeni ugovorom o radu koji potpisuju i poslodavac i zaposleni. Važno je i poštovanje prava na odmor – tj. kada si zaposlen/a najmanje šest sati dnevno, pauza bi trebalo da traje minimum 30 minuta.

Važno je da svaka mlada osoba, pored obaveza koje ima na radnom mestu, bude svesna i toga koja prava ima.

godine. Mlade smo pitali koliko su zadovoljni trenutnim poslom, a skoro polovina njih je rekla da su uglavnom zadovoljni. Ovakav podatak je ohrabrujuć pokazatelj.

Takođe smo istraživali koji su to faktori koje mladi smatraju važnim kada je reč o zaposlenju. Nije iznenađujuće, plata je jedan od najvažnijih faktora, a zatim mogućnost napredovanja i radno vreme.

Funkcionisanje Garancija za mlade podrazumeva da svaka članica EU ima obavezu da uspostavi šemu koja podrazumeva saradnju različitih aktera: od poslodavaca i predstavnika biznis sektora, preko nacionalnih službi za zapošljavanje, do omladinskih organizacija civilnog društva – jer je jedino kroz njihovu saradnju moguće da program Garancija funkcioniše na najbolji mogući način i, što je još važnije, da daje rezultate koji to dokazuju.

Pitali smo mlade i koliko platu smatraju dovoljnom za pristojan život. Gotovo polovina njih (49%) je rekla da bi to bila plata između 80 i 100 hiljada dinara. **Prema poslednjim dostupnim podacima**, prosečna neto zarada (bez poreza i doprinosa) u februaru 2022. godine iznosila je 70.000 dinara. Ipak, nikako ne smemo u ovom kontekstu izgubiti iz vida aktuelno poskupljenje osnovnih namirnica i uopšte celokupnih troškova života. Razilaženje očekivanja i realnosti u pogledu plate i troškova života može biti dobro objašnjenje zbog čega su mladi u Srbiji nezadovoljni životnim standardom. Konačno, došli smo i do podataka o tome šta mladi smatraju da je bitno prilikom zaposlenja. Poražavajuće je to što smatraju da su za dobijanje posla najvažnija lična i porodična poznanstva i kontakti, članstvo i aktivizam u političkoj partiji, a tek onda adekvatno formalno ili neformalno obrazovanje.

Danijela Nikolić,
Krovna organizacija mladih Srbije

Sloboda medija u Srbiji

U VRTLOZIMA INFORMATIVNOG HAOSA

Reporter bez granica su za Vladu Srbije napisali deset preporuka koje su svrstali u tri oblasti. Prva je aktivna politička odbrana slobode štampe i prava na informisanje, druga oblast se odnosi na pravosudni sistem koji treba da zaštiti novinare, a treća na regulatorni okvir koji treba da promoviše nezavisnost medija

U svetu je 3. maja obeležen Svetski dan slobode medija. Istog dana Reporter bez granica (RBG) objavili su redovni godišnji izveštaj o Svetskom indeksu medijskih sloboda. Taj izveštaj ukazuje na katastrofalne efekte informativnog haosa na svetskom nivou, što je posledica delovanja globalizovanog i neregulisanog informativnog prostora na internetu, a koji podstiče dezinformacije i propagandu. I domaće medijske organizacije su primetile da na javnoj sceni pretežu dezinformacije i propagandne informacije, a da je govor mržnje postao normalizovan u političkom narativu.

Zbog toga su, u **Proglasu** povodom Svetskog dana slobode medija, Granski sindikat „Nezavisnost” i Koalicija za slobodu medija pozvali građane Srbije da se zajedno sa njima bore za slobodu medija. Jer su slobodni mediji „glas svih građana” i „bez slobode medija i nezavisne novinarske profesije nije moguće da se čuje glas obespravljenih, niti onih koji su izloženi pritiscima ili represiji”.

Kod nas – „problematično”

U pomenutom godišnjem izveštaju RBG-a, Srbija je, među 180 zemalja koje se nalaze na listi, zauzela 79. mesto, što je za 14 mesta bolja pozicija od prošlogodišnje, ali je ipak označena kao „problematična”. Jedno od objašnjenja koje smo mogli da čujemo je da je napredak Srbije posledica pada drugih zemalja na listi.

Takođe, bilo je manje fizičkih napada nego u prethodnoj godini, a donesena je i zadovoljavajuća prvostepena presuda u slučaju ubistva Slavka Ćuruvije. Prema oceni RBG-a Srbija je napredovala i jer raspolaže zavidnim pravnim okvirom u domenu medija, a čine se i naponi kako bi se unapredila borba protiv nekažnjivosti za napade na novinare.

U vezi s tim, Nezavisno udruženje novinara Srbije (NUNS) u svom izveštaju „Indikatori za nivo slobode medija i bezbednosti novinara 2021” navodi da su „pravni okviri koji uređuju zaštitu osnovnih prava uspostavljeni, međutim realizacija nije ni blizu željenog nivoa, što je uslovalo izmene.”

Šta to znači?

Početkom 2020. Vlada Srbije je donela **Strategiju razvoja sistema javnog informisanja u Republici Srbiji za period 2020–2025. godina**, a krajem iste godine i **Akcionni plan** za sprovođenje Strategije, koji ističe ove godine.

Prema pisanju **Cenzolovke**, Akcionim planom predviđena je izmena 13 zakona. Najviše izmena treba da pretrpi Zakon o javnom informisanju i medijima (31), zatim Zakon o elektronskim medijima – 28, dok Zakon o javnim servisima čeka deset izmena.

Zasad s počelo sa radom na izmenama Zakona o javnom informisanju i medijima dok su druga dva zakona još na čekanju. Treba imati u vidu da procedura neće biti nastavljena do konstituisanja novog skupštinskog saziva, tako da najavljene izmene verovatno neće biti usvojene do isteka Akcionog plana ili će biti donete na netransparentan način bez adekvatne javne rasprave.

Ipak, Zakon o pristupu informacijama od javnog značaja izmenjen je tokom prošle godine, iako s predloženim izmenama nije bilo saglasnosti civilnog sektora.

Pored toga, formirana je Radna grupa za bezbednost novinara koja je i dalje aktivna iako je iz nje, ubrzo po formiranju, istupilo pet reprezentativnih medijskih organizacija (Nezavisno društvo novinara Vojvodine, Nezavisno udruženje novinara Srbije, Asocijacija medija, Asocijacija onlajn medija i Poslovno udruženje Asocijacije nezavisnih lokalnih medija „Lokal pres”)

Izvor: nuns.rs

jer nije bilo reakcije u slučaju ugrožavanja bezbednosti novinara redakcije KRIK.

„Smatramo da je isključiva odgovornost institucija da stvore atmosferu u društvu koja neće tolerisati napade na novinare. Izostanak jasne poruke pokazuje da ne postoji iskrena namera institucija da se katastrofalno stanje na medijskoj sceni Srbije promeni”, navedeno je u martu prošle godine u njihovom zajedničkom saopštenju.

Dakle, rad na sprovođenju Medijske strategije, Akcionog plana i izmenama zakona mogu predstavljati napredan pravni okvir u domenu medija, dok je aktivna Radna grupa za bezbednost novinara formalno vladino telo koje se bori protiv nekažnjivosti za napade na novinare, argumenti su RGB za napredak na listi.

Neprocusiranje napada i pretnji

Iako postoji izvestan napredak, treba imati u vidu da su brojni problemi i dalje prisutni. Zato Srbija i ostaje druga najlošije rangirana zemlja na Zapadnom Balkanu (iza nje je jedino Albanija) i nalazi se u kategoriji „problematičnih” zemalja, navode Reporteri bez granica.

Kako su objasnili, „Veliki problem je neprocusiranje napada i pretnji novinarima uprkos napretku u slučaju ubistva Slavka

Ćuruvije. Mnogi slučajevi nisu rešeni, kao što je napad na novinara Milana Jovanovića ili ubistva novinara iz bliske prošlosti. Drugi problem je politička klima. Iako je tokom kampanje pred poslednje izbore bilo manje verbalnih napada, mnogi od njih su se dogodili tokom 2021... Treći veliki problem je ekonomski kontekst. Postoji visoka koncentracija medija u Srbiji, raspodela javnih sredstava medijima nije transparentna i podjednaka što omogućava vladi da vrši pritisak na pojedine medije da izveštavaju u njihovu korist. Takođe, ni REM nije nezavisan.”

Nagrade za podobne

Nezavisno udruženje novinara Srbije (NUNS) u već pomenutom izveštaju zaključuje da bezbednost novinara, a samim tim i incidentni događaji uveliko zavise od tretmana vlasti prema, uglavnom kritički nastrojenim, novinarima.

„Novinari se organizovano napadaju od strane tabloida i predstavnika vlasti, povezuju sa opasnim kriminalnim grupama, nazivaju saradnicima stranih ambasada i neprijateljima Srbije, a preduzete sistemske mere i sporadične osude samo u jednom delu pokazuju spremnost da se incidenti spreče i reše. Izrazita polarizacija između medija, nedostatak tolerancije od strane predstavnika vlasti prema kritičkom mišljenju u vezi sa važnim društveno-političkim temama, ostavljaju snažnu poruku o

dopuštenosti neprimerenih izjava na račun novinara, što građani preuzimaju i prihvataju, pa neretko i olako prete novinari-ma”, objašnjeno je u Izveštaju.

NUNS je u svom istraživanju identifikovao još problema koju utiču na slobodu medija u Srbiji. Pre svega tu je Regulator koji ne izvršava svoje obaveze u skladu sa zakonom i često stavlja u zaštitu određene subjekte na medijskoj sceni. Zatim, država koja utiče na uređivačku politiku putem oglašavanja, netransparentnost institucija, zloupotreba projektnog sufinansiranja,

Zasad se počelo s radom na izmenama Zakona o javnom informisanju i medijima dok su druga dva zakona još na čekanju. Treba imati u vidu da procedura neće biti nastavljena do konstituisanja novog skupštinskog saziva, tako da najavljene izmene verovatno neće biti usvojene do isteka Akcionog plana ili će biti donete na netransparentan način, bez adekvatne javne rasprave.

težak socijalni i ekonomski položaj novinara, uz razne oblike pritisaka i cenzure. Pored toga novinarke su izložene i rodno zasnovanim pritiscima. Predstavnici vlasti se ne oglašavaju u pojedinim slučajevima, a neretko i sami iniciraju oštre napade ili kroz targetiranje daju osnove za druge teže napade.

Ono što bi moglo biti dobro jeste da institucije prepoznaju napade na novinare. Međutim i dalje nema jednakog tretmana prema svim slučajevima. Sporno je i to što se istrage pokreću brzo, međutim u narednim fazama postupaka se usporavaju, te nema efikasnosti u njihovom rešavanju.

Podaci NUNS-a pokazuju da je tokom 2021. godine registrovano manje napada na novinare (151) u odnosu na 2020. godinu kada ih je bilo 189. Do tada su napadi bili u rastućem trendu.

Nažalost, kako pokazuje **istraživanje** Slavko Ćuruvija fondacije i Centra za pravosudna istraživanja (CEPRIS) najveći broj prijavljenih napada na novinare i medijske radnike (69%) okončava se pred tužilaštvom odbacivanjem krivične prijave.

Preporuke su tu

Zbog svega navedenog, Reporteri bez granica su za Vladu Srbije napisali deset preporuka koje su svrstali u tri oblasti.

Prva je aktivna politička odbrana slobode štampe i prava na informisanje. U ovoj oblasti se nalaze predložene mere za smanjenje napada, ali i sankcije za članove političkih partija koji su vršili takve napade, zatim novi zakonski okvir za unapređenje pristupa informacijama od javnog značaja i zaštitu novinara od SLAPP tužbi.

Druga oblast odnosi se na pravosudni sistem koji treba da zaštiti novinare i ovde se referiše na brojne zločine i prestupe, kao i napore da se unaprede kapaciteti komisije koja ih istražuje.

NUNS je u svom istraživanju identifikovao još problema koju utiču na slobodu medija u Srbiji. Pre svega tu je Regulator koji ne izvršava svoje obaveze u skladu sa zakonom i često stavlja u zaštitu određene subjekte na medijskoj sceni. Zatim, država koja utiče na uređivačku politiku putem oglašavanja, netransparentnost institucija, zloupotreba projektnog sufinansiranja, težak socijalni i ekonomski položaj novinara uz razne oblike pritisaka i cenzure.

Treća oblast odnosi se na regulatorni okvir koji promoviše nezavisnost medija. U tom sektoru su predložene mere za unapređenje rada REM-a, tako da bude nepristrasan i efikasan. Takođe, date su i preporuke kako da se vladini grantovi medijima raspoređuju na pravičan način. Poslednja preporuka se tiče dodele nacionalne frekvencije za emitovanje koja treba da bude sprovedena na transparentan način.

*Ivana Kragulj
Nezavisno udruženje novinara Srbije*

BOŠ
BEOGRADSKA
OTVORENA
ŠKOLA

CIVILNO DRUŠTVO ZA
UNAPREĐENJE PRISTUPANJA
SRBIJE EVROPSKOJ UNIJI

Švedska
Sverige

Beogradska otvorena škola
Bulevar oslobođenja 177
11000 Beograd, Srbija

T: +381 60 3061 342

E: eupregovori@bos.rs

W: eupregovori.bos.rs i www.bos.rs

S: facebook.com/bos.rs

PROGOVORI O PREGOVORIMA

Beogradska otvorena škola

Stalo nam je do vašeg mišljenja –
ukoliko imate komentar, kritiku ili sugestiju
kako da poboljšamo Bilten, javite nam
se na mejl eupregovori@bos.rs.

Ukoliko ne želite da nastavimo da vam šaljemo Bilten,
o tome nas možete obavestiti na isti mejl.

Molimo vas da imate razumevanja ukoliko vam
nakon odjave stigne naredni broj Biltena –
sistemu treba vremena da prepozna
izmene u broju pretplatnika.